

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 259799 22 Rev 2
Dana: 17.11.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednice vijeća, Senada Tice i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja R.M. iz B., koga zastupa punomoćnik advokat J.P., B., protiv tuženog N.A. iz B., koga zastupa punomoćnik advokat M.K., B., radi povrata zajma, vrijednost spora 90.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 259799 21 Gž 2 od 24.6.2022. godine, na sjednici održanoj 17.11.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 259799 17 P od 31.8.2020. godine, obavezan je tuženi da isplati tužitelju iznos od 90.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 16.12.2016. godine do isplate, te da mu na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 8.377,50 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 31.8.2020. godine do isplate, sve u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa odluke.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 259799 21 Gž 2 od 24.6.2022. godine, žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.316,25 KM.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije, a tužitelj obaveže da mu nadoknadi troškove prvostepenog postupka uvećane za troškove na ime sastava žalbe i revizije.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci prvostepene presude.

Nesporno je da je javni bilježnik N.Š.-B. iz L., R.H., dana 22.1.2009. godine ovjerila potpis tuženog kao vlastodavca na punomoći broj Ov-..., potvrđena apostilom Općinskog suda u V. broj Ob-H-... od 22.1.2009. godine, kojom je vlastodavac ovlastio B.E. da može u njegovo ime i za njegov račun, bez ograničenja ovlašćenja, zastupati, predstavljati, zaključivati ugovore

i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima vlastodavca, koji uključuju ali se ne ograničavaju na ispunjenje obaveza i dugova i naplati potraživanja koje vlastodavac ima prema trećim licima, a posebno prema R.M. iz B.

Nesporna je činjenica da je 6.2.2009. godine zaključen pismeni ugovor o zajmu u kom su kao ugovorači označeni tužitelj, u svojstvu zajmodavca, i tuženi u svojstvu zajmoprimca.

Članom 1. ugovora su se ugovorači saglasili da je predmet ugovora potraživanje tužitelja na ime zajma u iznosu od 141.000,00 KM, potraživanje kamiona miksera - 1999. godište i vozila m. S.- 2001. godište, sa rokom vraćanja do 20.12.2005. godine. Članom 2. ugovora su se ugovorači saglasili da je dužnik (tuženi) na dan 31.12.1999. godine, po raznim osnovama, bio dužan povjeriocu (tužitelju) iznos od 141.000,00 KM zajedno sa zateznom kamatom obračunatom za period od 1.1.2000. godine do zaključenja ovog ugovora, i da to predstavlja „stari dug dužnika“.

U članu 3. ugovora se navodi da povjerilac daje punomoćniku dužnika na zajam iznos od 100.000,00 KM u svrhu finansiranja odbrane dužnika (plaćanje usluga advokata i žalbe upućene S. i drugih obaveza vezano za odbranu), dok se u članu 4. konstatuje da je punomoćnik dužnika zajam jednim dijelom preuzela gotovinski (bez navođenja iznosa), u prisustvu svjedoka M.Š., D.B. i D.P., a da je „ostali iznos od 40.000,00 KM plaćen dana 6.2.2009. godine putem uplate na račun kod U.b. B. - broj ... i 28.1.2009. godine na račun N.B. – broj ... U članu 6. je sadržana obaveza dužnika da sva potraživanja iz člana 1. i 3. vrati do 15.12.2016. godine.

Ugovor su potpisali tužitelj i B.E. kao punomoćnik tuženog.

Prema izvodu U.b. B. od 28.1.2009. godine, tužitelj je na račun B.E. - broj ..., uplatio iznos od 20.000,00 KM, a istog dana prema izvodu U.b. B., tužitelj je na isti račun B.E. uplatio i iznos od 10.000,00 KM (ukupno iznos od 30.000,00 KM).

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 53., 360. stav 2., 371., 557. i 559. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Prvostepeni sud nalazi da iz zaključenog pismenog ugovora 6.2.2009. godine, proizilazi da je tužitelj dao tuženom na zajam iznos od 100.000,00 KM „u svrhu finansiranja odbrane tuženog (plaćanja usluga advokata i žalbe upućene S. i ostalih obaveza vezanih za odbranu)“.

Sud je priklonio vjeru iskazu tužitelja, iskazima svjedoka D.P., M.Š. i D.B. i uplatnicama U.b. B. od 28.1.2009. godine, broj 0018 i 0020, pa ocjenom dokaza zaključuje da je tužitelj dokazao da je u zajam dao iznos od 90.000,00 KM (a ne 100.000,00 KM kako se navodi u ugovoru), tako što je pred navedenim svjedocima B.E. predao na ruke iznos od 60.000,00 KM, dok je preko banke na njen račun izvršio uplatu iznosa od 30.000,00 KM.

Prvostepeni sud cijeni da tuženi nije dokazao navode da se „punomoćje za B. E. nije odnosilo na ovlaštenje za zaključenje ugovora o zajmu“, slijedom čega smatra da dug tuženog

po osnovu zajma postoji, „sve i da mu ovlašćeni punomoćnik nije predao pozajmljeni novac ili da isti nije potrošen u svrhu finansiranja njegove odbrane“.

Istaknuti prigovor zastare potraživanja sud je odbio nalazeći da od momenta kada je tuženi trebao da vrati zajam (15.12.2016. godine) do utuženja (8.5.2017. godine), nije protekao opšti zastarni rok od 10 godina.

Drugostepeni sud odbija žalbu tuženog i prihvata zaključak prvostepenog suda da punomoć za B.E. sadrži potrebno ovlašćenje da može u ime i za račun tuženog, kao vlastodavca, zaključiti ugovor o zajmu, iz kog razloga cijeni neosnovanim prigovor nedostatka pasivne legitimacije.

Nalazi da je prvostepeni sud pravilno cijenio dokazanim da je tužitelj dao tuženom u zajam iznos od 90.000,00 KM, a okolnost da tužitelj ne potražuje isplatu ranijeg duga od 141.000,00 KM iz člana 2. ugovora o zajmu, po ocjeni suda, nema uticaja na odluku o tužbenom zahtjevu jer je tužitelj „slobodan da disponira tužbenim zahtjevom“.

Sud takođe cijeni da je bez uticaja na osnovanost tužbenog zahtjeva navod da se radilo o „vozanju“ novca, a koja tvrdnja se zasniva na tome da je tužitelj na račun B.E. dana 28.1.2009. godine uplatio iznos od 20.000,00 KM (transakcija 0018), a da je ona istog dana podigla iznos od 10.000,00 KM (transakcija 0019), da bi tužitelj ponovno uplatio iznos od 10.000,00 KM (transakcija 0020).

Ocjenjujući žalbeni navod da svjedoci nisu bili prisutni potpisivanju ugovora niti su se potpisali na ugovoru, sud smatra da ti navodi nisu osnovani jer ugovor o zajmu nastaje momentom predaje predmeta zajma, a dokazano je da je tužitelj dao u zajam iznos od 90.000,00 KM. Sud nije prihvatio osnovanim ni žalbene navode da su iskazi svjedoka M.Š. i D.B. „lažni“ i da su dati u namjeri da tužitelj uspije sa tužbom, kod toga da nema pravosnažne krivične presude u vezi davanja lažnog iskaza i da su iskazi saglasni sa materijalnim dokazima koje je izveo tužitelj.

Drugostepeni sud je prihvatio zaključak prvostepenog suda da tuženi nije dokazao postojanje nedopuštene pobude koja bi ugovor činila ništavim (član 52. ZOO), a da dokazi tuženog koji se odnose na postupak pred sudom u S. „nisu u vezi sa predmetom spora“.

Drugostepeni sud nije prihvatio osnovanim tvrdnje žalbe o povredi odredbe člana 6. Evropske konvencije o osnovnim ljudskim pravima i slobodama, jer nije saslušan „ključni svjedok B.E.“ čije saslušanje su predložile obe parnične stranke. Utvrđujući da ovaj svjedok živi u Š. i da se prema njemu ne može odrediti mjera prinudnog dovođenja, pravilnim nalazi odluku suda da se taj svjedok zbog nedostupnosti sudu ne saslušava. Pored toga, a imajući u vidu ovjerenu punomoć čija formalno pravna valjanost nije dovedena u pitanje i ugovor o zajmu, cijeni da je bilo dovoljno dokaza i bez saslušanja ovog svjedoka da se tužbeni zahtjev usvoji.

Odluka drugostepenog suda zasnovana je na odredbama člana 52., 53., 88. stav 1., 91. stav 1., 2. i 3., 557. i 562. ZOO.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Članom 84. stav 1. ZOO propisano je da se ugovor kao i svaki drugi pravni posao može preduzeti preko zastupnika, čije ovlaštenje se zasniva, između ostalog, i na izjavi volje zastupanog- punomoći (stav 2.). Punomoć je ovlaštenje za zastupanje što ga vlastodavac pravnim poslom daje punomoćniku (član 89. stav 1.).

Forma propisana zakonom za neki ugovor ili koji drugi pravni posao važi i za punomoć za sklapanje tog ugovora, odnosno poduzimanje tog posla (član 90.).

Punomoćnik može preduzimati samo one pravne poslove za čije je poduzimanje ovlašten (član 91. stav 1.), a punomoćnik kome je dato opšte punomoćje može preduzimati samo pravne poslove koji dolaze u redovno poslovanje (stav 2.), dok posao koji ne dolazi u redovno poslovanje može preuzeti samo ako je posebno ovlašten za njegovo preduzimanje (stav 3.). Stavom 4. ovog člana taksativno su nabrojani poslovi za koje je potrebno posebno punomoćje (preuzimanje mjenične obaveze, zaključenje ugovora o jemstvu, o poravnanju, odricanje od nekog prava bez naknade).

Prema odredbama člana 91. ZOO postoje tri vrste punomoći, i to: opšta punomoć (*mandatum generalis*) koja obuhvata ovlaštenje za poduzimanje svih onih pravnih poslova koji se odnose na redovno poslovanje zastupanog poslodavca, posebna ili specijalna punomoć (*mandatum specialis*) koja obuhvata ovlaštenje poduzimanja onih poslova koji ne spadaju u krug redovnog poslovanja zastupanog vlastodavca, jer obuhvata i ovlaštenje otuđivanja i raspolaganja i izvanredna punomoć (*mandatum specialissimum*) koja se iznimno zahtijeva za svaki pojedini slučaj preduzimanja određenih radnji koje imaju izvanredan ekonomski značaj za zastupanog vlastodavca.

Prema odredbi člana 557. stav 1. ZOO, ugovorom o zajmu se obavezuje zajmodavac da zajmoprimcu preda određeni iznos novca ili određenu količinu zamjenljivih stvari, a zajmoprimac se obavezuje da mu vrati poslije izvjesnog vremena isti iznos novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i kvaliteta.

Ugovor o zajmu je konsenzualan ugovor, što znači da je za njegov nastanak dovoljna saglasnost ugovarača o bitnim sastojcima.

Zajam predstavlja opterećenje imovine zajmoprimca jer ima obavezu da ga vrati (novac mu nije poklonjen), sa ili bez ugovorene kamate, pa se pravilnim ukazuje zaključak nižestepeni sudova da zaključenje ugovora o zajmu ne spada u djelokrug redovnih poslova i da je punomoćniku potrebna posebna punomoć za njegovo zaključenje.

U svojoj ukidnoj odluci broj 71 0 P 259799 21 Rev od 1.7.2021. godine, ovaj sud je iznio svoje pravno shvatanje u vezi sporne punomoći koje je prihvatio drugostepeni sud u postupku ponovnog odlučivanja nakon što je odlukom broj 71 0 P 259799 21 Rev od 1.7.2021. godine, po reviziji tužitelja, ukinuta i vraćena na ponovno odlučivanje drugostepena odluka broj 71 0 P 259799 20 Gž od 1.7.2021. godine.

Tuženi je kao vlastodavac, dana 22.1.2009. godine u L. ovjerio kod javnog bilježnika N.Š.-B., I., pod brojem Ov-..., svoj potpis na punomoći za B.E.. Punomoć je snabdjevena apostilom Općinskog suda u V. broj Ob-H-... od 22.1.2009. godine.

Dakle, u formalnom smislu, radi se o pravno valjanoj punomoći.

Prema sadržaju punomoći tužitelj ovlašćuje B.E. da „*bez ograničenja ovlašćenja, u svojstvu ovlašćenog punomoćnika, može u ime i za račun vlastodavca istoga zastupati, predstavljati, zaključivati ugovore i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima vlastodavca, koji uključuju, ali se ne ograničavaju na ispunjenje obaveza i dugova i naplati potraživanja koje vlastodavac ima prema trećim licima, a posebno prema R.M. iz B., ul. ..., JMB ..., br.l.k. ...*“.

Iz teksta sporne punomoći proizilazi da tuženi ovlašćuje B.E. da „*bez ograničenja ovlašćenja, u svojstvu ovlašćenog punomoćnika, može u ime i za račun vlastodavca ... zaključivati ugovore i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima vlastodavca....*“

Poslije dijela teksta kojim tuženi ovlašćuje punomoćnika B.E. da može *zaključivati ugovore i preduzimati sve druge potrebne pravne radnje i poslove u imovinsko pravnim odnosima vlastodavca*, nema ograničenja u pogledu ugovora koje punomoćnik može da zaključi, u ime i za račun vlastodavca, ili osoba sa kojim može zaključiti ugovor.

Stoga je ovaj revizionni sud cijenio da je dijelom teksta punomoći „*... koji uključuju, ali se ne ograničavaju na ispunjenje obaveza i dugova i naplati potraživanja koje vlastodavac ima prema trećim licima, a posebno prema R.M. ...*“, vlastodavac ovlastio punomoćnika da zaključuje ugovore sa trećim licima, uključujući i tužitelja, kojima bi se ostvarila naplata vlastodavčevog potraživanja ili ostvarilo ispunjenje obaveze tih lica prema vlastodavcu, ali ga ne ograničava niti zabranjuje da zaključuje ugovore kojima bi vlastodavac preuzimao neku obavezu, a ne samo ostvarivao korist.

Po ocjeni ovog suda, kada se sporna punomoć ocjenjuje u svojoj sadržini ona jeste posebna punomoć temeljem koje je punomoćnik mogao, u ime i za račun vlastodavca, zaključiti ugovor o zajmu. Tuženi ne spori da je na ugovoru potpis B.E.

Pasivna legitimacija je pravilno ocjenjena, a na nju nema uticaja odnos između vlastodavca i njegovog punomoćnika u smislu da li je punomoćnik preuzeti iznos zajma doista i predao vlastodavcu. Prema zajmodavcu je odgovoran zajmoprimac, a ne punomoćnik zajmoprimca.

Kao što je rečeno ugovor o zajmu je konsenzualan, pa bi proizvodio dejstvo i da nije zaključen u pismenom obliku, tako da navodi revizije da na ugovoru nema potpisa svjedoka nisu pravno relevantni. Okolnost da je tužitelj „na ruke“ punomoćnika zajmoprimca isplatio iznos od 60.000,00 KM, a ne uplatom na njegov račun kod banke kao što je izvršio uplatu iznosa od 30.000,00 KM, te okolnost da nije sačinjena posebna potvrda o isplati iznosa od 60.000,00 KM, ne utiče na valjanost ugovora kod toga da je tužitelj dokazao da su obe isplate u navedenim iznosima izvršene.

U slučaju krvnih ili drugih srodničkih odnosa svjedoka sa nekom od stranaka iz spora, sud ima obavezu da sa posebnom pojačanom pažnjom cijeni njihov iskaz kako bi se uvjerio da on odgovara utvrđenim činjenicama i da nije u koliziji sa drugim izvedenim dokazima. Tačan je navod revizije da je svjedokinja D.P. u vrijeme zaključenja ugovora o zajmu bila supruga tužitelja, ali to njen iskaz sam po sebi ne čini neprihvatljivim, ukoliko je, a jeste, saglasan sa drugim izvedenim dokazima tužitelja (iskaz svjedoka M.Š. i D.B., ugovor o zajmu, bankovne uplatnice).

Nisu prihvatljivi navodi revizije da se iskazima svjedoka M.Š. i D.B. ne može dati povjerenje, i to jer je svjedok M.Š. u drugoj parnici koja se vodi između tužitelja i tuženog dao lažan iskaz u korist tužitelja, dok je svjedok D.B. lažno naveo da tuženog poznaje od 2005. godine kada je ovaj već bio pritvoren u H. Postojanje lažnog iskaza kao krivičnog djela mora biti utvrđeno pravosnažnom krivičnom presudom, a čak i da postoji presuda da je iskaz dat u drugoj parnici lažan, ne čini iskaz tog svjedoka u konkretnoj parnici neprihvatljivim pod uslovima koje je ovaj sud već naveo vezano za iskaz svjedokinje D.P.

Tačno je da je svjedok D.B. naveo da tuženog poznaje „negdje od 2005“ i da je u to vrijeme tuženi bio u pritvoru u H., ali okolnosti koje su bitne za ocjenu iskaza ovog svjedoka nisu vezane za njegovo poznanstvo sa tuženim, već za događaj kada je supruga tužitelja donijela u njegovu automehaničarsku radionu iznos od 60.000,00 KM koji je tada, u prisustvu ovog svjedoka, predao B.E.

Pravilno je cijenio drugostepeni sud da ugovor o zajmu nije ništav u smislu odredbe člana 53. ZOO jer tuženi nije dokazao postojanje nedopuštene pobude, a to svakako nije navođenje da se zajam daje u svrhu odbrane tuženog u postupku pred sudom u S. koji je okončan donošenjem odluke po predstavi tuženog broj ... od 13.3.2009. godine (presuda od 13.12.2011. godine).

Nakon što je B.E. podneskom od 5.9.2019. godine, poslatim preporučenom pošiljkom preko pošte u K.D., obavjestila sud da „zbog stalnih pritisaka tuženog“ na nju, njene roditelje i brata „neće prisustvovati ročištima“, prvostepeni sud je, iako je tuženi inzistirao na sprovođenju tog dokaza, rješenjem odredio da se neće izvoditi dokaz saslušanjem svjedoka B.E. Kada je u pitanju revizioni prigovor, koji je bio i žalbeni, da je povrijeđeno pravo na pravično suđenje jer je sud odustao od izvođenja dokaza na kome tuženi inzistira, ovaj sud kao pravilne prihvata razloge koje je dao drugostepeni sud.

Izvođenje dokaza je stvar upravljanja postupkom, pa sud može odustati od izvođenja ranije prihvaćenog dokaza za šta treba dati razloge u obrazloženju odluke što prvostepeni sud nije učinio, za razliku od drugostepenog suda koji je dao razloge zašto žalbeni navod koji se odnosi na ovu procesnu povredu nije našao osnovanim. Pozive B.E. da pristupi u sud radi davanja iskaza u svojstvu svjedoka, sud je dostavljao na adresu u K.D. koju su stranke navele. Iz povrata dostavnice očigledno je, prema obavjesti PTT dostavljača, da ona ne boravi na toj adresi već u inostranstvu. Nesporno je između stranaka da B.E. živi u Š. i da strankama, a ni sudu, nije poznata njena adresa.

Dakle, tokom cijele parnice nisu ispunjeni procesni uslovi da se primjeni odredba člana 410. ZPP, a sve i da je bila uredna dostava na adresi u Š. njeno prinudno dovođenje ne bi bilo moguće.

Suštinsko pitanje jeste da li je neizvođenjem ovog dokaza tuženom uskraćeno pravo na pravično suđenje, odnosno da li su svi ostali izvedeni dokaza pružali sudu dovoljno čvrst činjenični osnov za odluku o tužbenom zahtjevu, tako da neizvođenjem tog dokaza nije dovedena u pitanje zakonitost postupka i odluke.

Ocjena je ovog suda da je kvalitet dokaza koje je izveo tužitelj pružio sudu dovoljno čvrst pravni osnov za zaključak da je zaključen ugovor o zajmu, da je punomoćniku tuženog predao iznos zajma od 90.000,00 KM i da taj iznos nije vraćen.

U svim pismenim obraćanjima sudu svjedok B.E. nije se izjasnila u vezi tužbenog zahtjeva, odnosno nije potvrdila ali ni osporila navode tužbe, tako da okolnost da nije izveden dokaz njenim saslušanjem kada se dovede u vezi sa ostalim izvedenim dokazima, ne dovodi u opravdanu sumnju pravilnost i zakonitost odluke koja se pobija revizijom.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić